

Dopis prof. Wochnovi:

Vážený pane profesore,

děkuji za obsáhlou a vysoce odbornou recenzi na moji knihu. Pár vysvětlivek jsem napsal už panu Luščanskému, který Vám je, jak jsem viděl, přeposlal.

Miliduchovu dobu opravdu není možné dost přesně popsat - musel jsem se opírat jen o pár dílčích faktů a zbytek dotvořit. Nicméně kult Černoboha v Lužici podle mě opravdu byl - napovídají tomu místní názvy - Čerňava /uvedeno v knize o Lužici od polského autora - vydáno před čtyřmi či pěti lety/ a na české straně - možná? - Černousy, prastará obec blízko významného bjezunčanského sídliště v Niedowě a také v Loučné.

Postavení Černoboha je pak otázka další - domnívám se, že u Milčanů dominoval mezi ostatními bohy své doby, podobně jako Svantovít na Rujaně či Triglav ve Štětíně. Svarog, Perun, Bába, Veles atp. byli bozi tradiční, přenesené z naší slovanské pravlasti na Ukrajině či v Bělorusi, kteří sice měli své pevné místo v panteonu, ale už nebyli tak "moderní". Etnogeneze slovanských národů se musela projevit nejvíce v této oblasti - každý kmen či národ se potřeboval nějak vymezit vůči ostatním a k tomu potřeboval především svůj symbol - svého boha. Noví bozi postupně vytlačovali staré na okraj zájmu, třebaže se místy mohli udržet dlouho. Navíc tu byl, zvláště v pozdější době, nepochybný vliv křesťanství - Svatovít je podle některých názorů zbožštěním svatého Víta, což byla snaha vytvořit zrcadlovou protiváhu "západnímu" bohu. Ostatně dramatický pád Arkony ve dvanáctém století byl prý způsoben především nezájmem většiny obyvatel tuto svatyni, která jim autokraticky vládla a nadměrně je zatěžovala odvody, hájit /použil jsem to i v knize: "...kolik jen sežere Černoboh ..."/.

Kniha však, jak už jsem naznačil v dopisu Jurijovi, je také velice aktuální. Kromě otázek spojených s Evropskou unií je tu skrytá výzva, aby se křesťanství vrátilo ke svým základům a neztrácelo své vedoucí postavení v naší kultuře. Proto Věněk "tesal žlab pro koně" - aby žil se svými lidmi se vším všudy a přitom je duchovně vedl.

Dalo by se toho napsat mnohem více, nicméně extrakt těchto a dalších myšlenek je v diskutované knize. Dovolil jsem si, vážený pane profesore, Vaši recenzi také umístit na své stránky: <http://nahrade.zdravcentra.cz/>.

Dopis Jurijovi Luščanskému, referentu Domowiny pro kulturní záležitosti a zahraničí:

Milý Juriji,

děkuji za poštu a za recenzi. Přečetl jsem si ji a snad jsem jí přes tu polštinu i dobře porozuměl.

K recenzi narychlo pár slov - první je, že existence Černoboha u Milčanů není sice přímo v té době prokázána, ale u Bjezunčanů ano /název obce Čerňava nebo tak nějak v polské části Lužice se vykládá jako místo uctívání Černoboha/.

Otázka hlavního boha nebyla u Slovanů podle mě dořešena - všude nepochybně vládla krajová božstva a Svarog, Perun či Bába byla přijímána jako základní i proto, že byla nejstarší, tzn. nejvíce zažitá a proto se nedala jen tak "vytěsnit", třebaže je překrývala božstva "mladší". Krásně je to vidět např. na citovaném Triglavovi. V

božstvech však jistá strukturovanost nepochybně byla, "božstva" nižší a vyšší jsou přece vidět též dnes např. v katolických chrámech - kostel je chrám Boží, ale jmenuje se např. po Panně Marii a uvnitř kostela i kolem něho je jako sochy plno svatých dalších - svatý Jan Nepomucký, svatý Václav, svatá Zdislava... Ten nejvyšší - Bůh - však nikde zobrazen není! Proto Černoboh byl jen v háji... Ještě k tomu Černobohovi - myslím, že klidně mohl hrát i "kladnou" roli, protože když byl usmířen, tak neškodil a lidem se proto žilo dobře. Přitom vystupoval i jako hrozba vůči protivníkům, byl ztělesněním biologické síly rodu, kmene, národa. Jinými slovy - vystupoval /jako jistě mnoho jiných slovanských bohů/ jako Boží předobraz a pokud by se nechal Slovanům čas, myslím, že by museli dříve či později dospět v poznání jediného Boha také a sami. Karel Veliký a jeho následovníci spolu s tehdejšími klérem to však udělali násilně, proti Kristovi. Proto je kniha i jako memento, aby se to neopakovalo. V knize je samo sebou vrstev víc, i současných /nevhodná forma integrace EU, nebezpečí ovládnutí tohoto společenství agresory, kteří nás poženou do válek, podpora Lužických Srbů atd. atd. Diskuze by byla obsáhlejší než sama kniha, která je v tomto ohledu pouhým "extraktem"

Přeji Ti pěkné svátky a hlavně pevné zdraví!

Lubomír